

UTAJÄRVEN KUNNAN KONSERNIOHJEET

Sisällys

1.	Kunnan omistajapolitiikka	2
2.	Konserniohjeen tarkoitus ja tavoite.....	3
3.	Soveltamisala.....	3
4.	Konserniohjeen käsittely ja hyväksyminen.....	5
5.	Konserniohjeen sitovuus	5
6.	Konserniohjaus ja johtaminen	5
7.	Konsernin toiminnan ja talouden suunnittelu	7
7.1	Taloussuunnittelu	7
7.2	Konsernitilinpäätökseen liittyvä ohjeistus	7
7.3	Toiminnan ja talouden raportointi	8
8.	Keskitetyt konsernitoiminnot	8
8.1	Keskitetyn toiminnan järjestäminen ja ohjeistus	8
8.2	Hankintoja ja omaisuuden luovutuksia koskevat ohjeet	9
8.2.1	Konsernin sisäiset hankinnat.....	9
8.2.2	Hankintayhteistyö.....	9
8.3	Rahoitusta, sijoituksia ja takausten antamista koskevat ohjeet.....	9
8.3.1	Maksuliikenne ja rahoitus	9
8.3.2	Sijoitustoiminta.....	9
8.3.3	Takauksen ja vakuuden antaminen	9
9.	Konsernipalvelut.....	10
10.	Kuntakonsernin valvonta ja riskienhallinta	10
10.1	Tytäryhteisöjen sisäinen valvonta	11
10.2	Emoyhteisön konsernivalvonta	11
10.3	Tytäryhteisön toiminnan seurannassa käytettävät mittarit ja tunnusluvut	11
10.4	Tytäryhteisöjen tilintarkastus	11
10.5	Riskienhallinta	11
11.	Tytäryhteisöjen neuvotteluvelvoitteet.....	12
12.	Kunnan luottamushenkilöiden tiedonsaantioikeuden turvaaminen.....	13
13.	Konsernia koskevista asioista tiedottaminen	13
14.	Henkilöstöpolitiikka	13
15.	Hyvä hallinto ja johtamistapa	14
15.1	Hallituksen tehtävät ja kokoonpano	14
16.	Konserniohjeen voimaantulo.....	14

1. Kunnan omistajapolitiikka

Kunnan omistajapolitiikan tavoitteena on turvata kunnan pitkäjänteinen toiminta ja varmistaa kunnan pääoman käyttöön ja omaisuuden hankintaan ja hoitoon liittyvän päätöksenteon systemaattisuus, pitkäjänteisyys ja pääomien käytön tehokkuus. Omistajapolitiikalla ohjataan käyttöomaisuuden ja pitkäaikaisten pääomasijoitusten hankintaa, hoitoa ja luovutusta koskevaa päätöksentekoa kunnassa.

Omistajapolitiikassa määritellään Utajärven kunnan strategisesti tärkeät omistukset, asetetaan sitoutuneen pääoman tuottotavoitteet ja muut tavoitteet, määritellään palvelutuotannon tuotantovälineiden hankintaperiaatteet sekä määritellään vastuut omaisuuden käytössä ja omistukseen liittyvässä raportoinnissa.

Kuntalain (410/2015) 46 §:n 1 momentin mukaan omistajaohjaus tarkoittaa toimenpiteitä, joilla kunta omistajana tai jäsenenä myötävaikuttaa yhtiön ja muun yhteisön hallintoon ja toimintaan. Toimenpiteet voivat liittyä ainakin perustamissopimukseen, yhtiöjärjestysmääräyksiin, muihin sopimuksiin, henkilövalintoihin, ohjeiden antamiseen kuntaa eri yhteisöissä edustaville henkilöille sekä muuhun kunnan määräysvallan käyttöön.

Utajärven kunnassa valtuusto linjaa kuntastrategiassa kunnan omistajapolitiikan. Konserniyhtiöllä on aina jokin kunnan toimintaan liittyvä strateginen tavoite, ja se toteuttaa tuloksellisesti omistajan tavoitteita. Tarkoituksen ja tavoitteiden on perustuttava kuntastrategiaan.

Kuntalain 47 §:n mukaan omistajaohjauksella on huolehdittava siitä, että kunnan tytäryhteisön toiminnassa otetaan huomioon kuntakonsernin kokonaisuus. Kunnan tytäryhteisön hallituksen kokoonpanossa on otettava huomioon yhteisön toimialan edellyttämä riittävä talouden ja liiketoiminnan asiantuntemus.

Omistajapolitiikka ja konserniohjaus

Lähde: Kuntaliitto/konserniohje

2. Konserniohjeen tarkoitus ja tavoite

Konserniohjeessa määritellään Utajärven kunnan ja sen omistamien tytäryhteisöjen johtamiseen, ohjaukseen ja seurantaan liittyvistä toimintaperiaatteista. Tavoitteena on varmistaa kunnan omistajapoliittisten tavoitteiden ja strategioiden saavuttaminen sekä yhtenäistää toimintakulttuuri ja käytännöt koko konsernin tasolla.

Konserniohjeen tavoitteena on, että kunnan tytär- ja osakkuusyhteisöt, kuntayhtymät ja muut kuntakonserniin kuuluvat yhteisöt toteuttavat valtuuston hyväksymiä ja asettamia tavoitteita. Konserniohjeella pyritään yhteisöjen ohjauksen yhtenäistämiseen, toiminnan läpinäkyvyyden lisäämiseen, kunnan yhteisöstä saaman tiedon laadun parantamiseen ja tiedonkulun tehostamiseen.

Näillä ohjeilla konsernijohto antaa konsernitason toimintaohjeet ja periaatteet sekä määrittelee kunnanhallituksen ja kunnanjohtajan aseman konsernin johtajana.

3. Soveltamisala

Konserniohje koskee Utajärven kuntaa ja sen tytäryhteisöjä. Kuntayhtymissä ja kunnan osakkuusyhteisöissä, sekä muissa merkittävässä yhteisöissä kunnan edustajien tulee pyrkiä siihen, että Utajärven kunnan konserniohjeen periaatteita noudatetaan myös näissä yhteisöissä. Myös Utajärven kunnan omat toimielimet ovat velvollisia noudattamaan konserniohjetta.

1. Kuntakonserniin kuuluvat *tytäryhteisöt*, joihin kunnalla on kirjapitolain 1336/1997) 1 luvun 5 §:n tarkoittama määräysvalta.

Kirjanpitolaissa määräysvallalla tarkoitetaan tilannetta, jossa emoyhteisöllä on

- oikeus käyttää yli puolta kohdeyrityksen kaikkien osakkeiden tai osuuksien tuottamasta äänimäärästä tai
  - oikeus nimittää tai erottaa enemmistö kohdeyrityksen hallituksen tai siihen verrattavassa olevan toimielimen jäsenistä.
2. Tässä ohjeessa kunnan *osakkuusyhteisöllä* tarkoitetaan kirjapitolain 1 luvun 7 ja 8 §:n tarkoittamaa *omistusyhteisyyttä* ja *osakkuusyhteisyyttä*. Kunnan osakkuusyhteisöllä tarkoitetaan kirjapitovelvollista, joka ei ole kunnan tytäryhteisö, mutta jossa kunnalla yksin tai yhdessä muiden kuntakonserniin kuuluvien yhteisöjen kanssa on merkittävä omistusosuus tai huomattava vaikutusvalta.
  3. Kuntakonserniin kuuluvat *säätiöt*, joissa kunnalla on määräysvalta.
  4. Edellä mainittujen yhteisöjen lisäksi *kuntayhtymät* voivat olla kunnan tytäryhteisöjä. Kuntayhtymien perussopimuksessa on yleensä rajattu yksittäisen jäsenen äänivaltaa siten, ettei kukaan jäsenistä käytä yli puolta kaikista äänistä. Kuntayhtymä ei tällaisissa tapauksissa ole minkään kunnan tytäryhteisö. Kuntayhtymän yhdistelystä kunnan konsernitilinpäätökseen noudatetaan Kirjapitolautakunnan kuntajaoston antamia ohjeita.

Utajärven kunnan konserniin kuuluvat seuraavat kunnan määräysvallassa olevat yhteisöt:

Utajärven Yrityspuisto Oy	100,00 %
Kiinteistö Oy Järvenneito	100,00 %
Kiinteistö Oy Mäyrä	82,00 %
Kiinteistö Oy Rokuanrivi	54,00 %

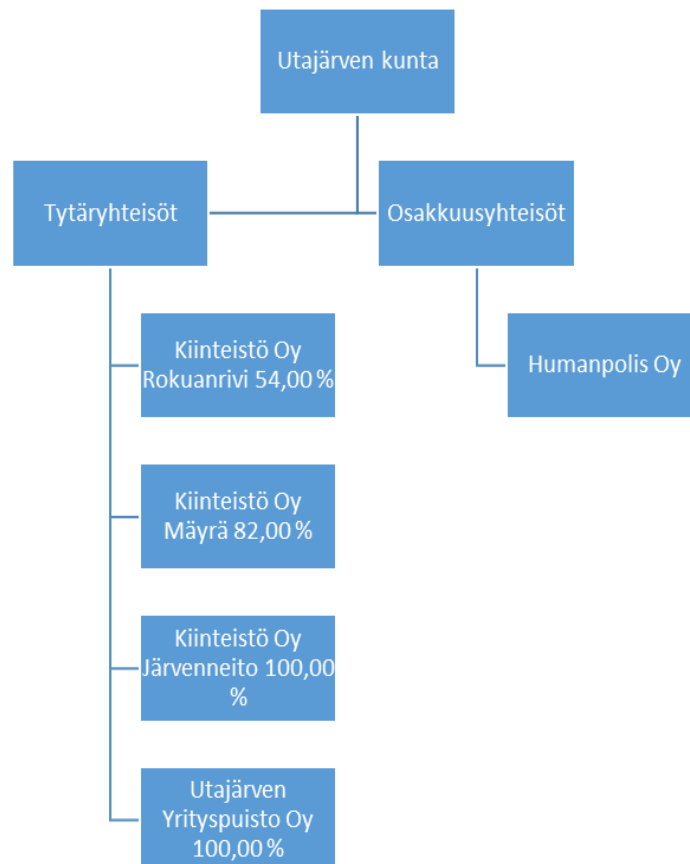
Utajärven kunnan osakkuusyhteisöjä ovat seuraavat yhteisöt:

Humanpolis Oy

Utajärven kunta on jäsenenä seuraavissa kuntayhtymissä:

Oulunkaaren seutukunnan kuntayhtymä

Pohjois-Pohjanmaan sairaanhoitopiirin kuntayhtymä

Utajärven kunnan konsernirakenne:

4. Konserniohjeen käsittely ja hyväksyminen

Valtuuston tulee kuntalain 14 §:n mukaan päättää konserniohjeesta, jolla ohjataan kunnan omia toimielimiä ja viranhaltijoita, tytäryhteisöjä ja soveltuvin osin osakkuusyhteisöjä. Varsinaiset kunnan sisäiset toimivaltasäännökset annetaan hallintosäännöllä.

Konserniohje käsitellään ja hyväksytään myös kuntakonserniin kuuluvien tytäryhteisöjen hallituksissa ja yhtiökokouksissa tai vastaavissa toimielimissä.

Tätä ohjetta sovelletaan kulloinkin konserniin kuuluviin yhteisöihin. Lista yhteisöistä päivitetään talousarvion ja tilinpäätöksen laadinnan yhteydessä vuosittain.

5. Konserniohjeen sitovuus

Konserniohjeet eivät sido oikeudellisesti suoraan tytäryhteisöjen toimieliimiä. Sitovuus syntyy vasta siinä vaiheessa, kun tytäryhteisön toimivaltainen elin, yleensä hallitus, on hyväksynyt ohjeet yhteisöä sitovaksi. Tällöinkin yhteisöjen toimielinten, niiden jäsenten sekä toimitusjohtajan velvoitteet ja vastuut määräytyvät kyseistä yhteisöä koskevan lainsäädännön mukaan. Tytäryhteisöjen johto toimii kuitenkin konsernin emoyhteisön eli kunnan luottamuksen varassa. Konserniohjeella yhdenmukaisetaan menettelytapoja sekä tehostetaan kuntakonsernin johtamisen edellytyksiä siten, että kuntakonsernia ja kunnan muuta toimintaa voidaan johtaa kokonaisuutena yhtenäisin periaattein ja kunnan kokonaisuuteen huomioon ottaen.

Konsernissa hyväksytyä konserniohjetta noudatetaan konserniin kuuluvissa tytäryhteisöissä, jollei niitä koskevasta lainsäädännöstä tai yhtiöjärjestyksessä tai säännöistä muuta johdu. Konserniohjeeseen perustuvien yksittäisten ohjeiden ollessa ristiriidassa yhteisöä koskevien säännösten, kuten yhteisö- tai kirjanpitolainsäädännön tai muun pakottavan lainsäädännön kanssa, noudatetaan voimassa olevaa pakottavaa lainsäädäntöä. Yhteisön johdon on ilmoitettava ristiriidasta välittömästi kirjallisesti kunnanhallitukselle.

Konserniohje ei muuta tytäryhteisöjen, osakkuusyhteisöjen tai kuntayhtymän johdon oikeudellista asemaa tai vastuuta. Konserniohjeen noudattamatta jättäminen voi kuitenkin johtaa vahingonkorvausvastuuseen, mikäli sen noudattamatta jättämisen seurauksena on vähäistä merkittävämpää haittaa tai vahinkoa tytäryhteisölle tai omistajalle.

6. Konserniohjaus ja johtaminen

Tässä konserniohjeessa todetaan, miten Utajärven kunnan konserniohjaukseen ja johtamiseen liittyvät tehtävät ja toimivalta on kunnassa järjestetty.

Konserniin kuuluvat yhteisöt toimivat osaltaan valtuuston asettamien tavoitteiden toteuttajina. Yhteisöjen tulee laatia liiketoiminta- ja taloussuunnitelma, joka saatetaan valtuuston käsiteltäväksi talousarvion ja taloussuunnitelman yhteydessä. Kunnan edustajien tulee pyrkiä toimimaan yhteisöjen hallintoelimeissä siten, että valtuuston asettamat tavoitteet saavutetaan.

Konsernijohtoon kuuluvat kunnanhallitus, kunnanjohtaja ja muut hallintosäännössä määrätyt viranomaiset. Konsernijohto vastaa kuntakonsernissa omistajaohjauksen toteuttamisesta sekä konsernivalvonnan järjestämisestä, jollei hallintosäännössä toisin määrätä.¹

Kunnan toimielinten toimivallanjako

Valtuusto:

- päättää kuntastrategiasta (Kuntalaki 37 §)
- päättää omistajaohjauksen periaatteista ja konserniohjeesta (Kuntalaki 14 §)
- hyväksyy konsernijohtamista koskevat yleiset tavoitteet ja toimintapolitiikan.
- määrittelee tavoitteet toiminta- ja taloussuunnitelmassa koko kuntakonsernille.

Kunnanhallitus:

- vastaa kunnan toiminnan omistajaohjauksesta ja kunnan toiminnan yhteensovittamisesta (Kuntalaki 39 §)
- vastaa kuntakonsernin talouden ja investointien suunnittelusta ja ohjauksesta
- vastaa siitä, että yhteisöjen valvonta on järjestetty
- nimeää edustajat yhteisöjen hallintoelimiin
- antaa ohjeet kuntaa eri yhteisöjen hallintoelimissä edustaville henkilöille kannanottamisesta käsiteltäviin asioihin
- antaa toimintakertomuksen yhteydessä valtuustolle tiedot yhteisöjen toiminnasta.

Kunnanjohtaja:

- johtaa kunnanhallituksen alaisena kunnan konsernipolitiikkaa
- ohjaa kuntakonsernin operatiivista johtamista, ja tämän tehtävän suorittamiseksi hänellä on läsnäolo- ja puheoikeus yhteisöjen hallintoelimissä
- seuraa omistajapolitiikan toteutumista ja raportoi kunnanhallitukselle ja valtuustolle

---

¹ Kuntalaki 410/2015 48 §.

7. Konsernin toiminnan ja talouden suunnittelu

Valtuusto asettaa talousarviossa tytäryhteisöille toiminnan ja talouden tavoitteita, jotka on johdettu kuntastrategiasta ja siihen liittyvästä omistajapolitiikasta sekä yhteisön liiketoiminnasta. Konsernijohto neuvottelee tytäryhteisöjen kanssa asetettavista tavoitteista ennen niiden lopullista hyväksymistä. Yhteistyön tuloksena asetetuilla tavoitteilla pyritään varmistamaan, että tytäryhteisöjen toiminta on kuntakonsernin kokonaisedun mukaista. Tytäryhteisöjen taloussuunnitelmien tulee perustua valtuuston niille asettamiin tavoitteisiin. Tytäryhteisön hallitus vastaa asianmukaisen taloudenhoidon järjestämisestä. Konsernijohto pyrkii tukemaan asetettujen tavoitteiden saavuttamista.

Kunnan talousarviossa ja -suunnitelmassa tulee ottaa huomioon kuntakonsernin talouden vastuut ja velvoitteet. Tätä varten tytäryhteisöjen hallitusten tulee toimittaa kuntaan sen edellyttämät tiedot tytäryhteisöjen tulos-, rahoitus- ja investointisuunnitelmista sekä yhteisöjen toimintaan liittyvistä olennaisista riskeistä ja epävarmuustekijöistä. Tämän lisäksi tulee toimittaa tietoja mm. tulevista konserni- ja yhtiöjärjestelyistä, merkittävistä muutoksista mainittujen yhteisöjen liiketoiminnassa ja toimialassa sekä merkittävistä sitoumuksista konsernijohdon tarkemmin määrittelemällä tavalla.

7.1 Taloussuunnittelu

Talouden ja investointien suunnittelun lähtökohtana ovat kuntasstrategia, omistajapolitiikan linjaukset, yhteisön palvelutuotanto- ja kehittämistavoitteet, investointien lisäarvo sekä arviot toimintaympäristön muutoksista.

Osakeyhtiölain mukaan yhtiön hallitus huolehti yhtiön hallinnosta ja toiminnan asianmukaisesta järjestämisestä. Tytäryhteisön on toimitettava vuosittain kunnalle taloussuunnitelma, johon sisältyy tulos-, rahoitus- ja investointisuunnitelma kunnanhallituksen erikseen antaman aikataulun mukaisesti. Taloussuunnitelman on oltava vähintään kolmevuotinen ja siitä on käytävä ilmi tytäryhteisölle asetetut taloudelliset ja toiminnalliset tavoitteet.

Investointisuunnitelma tehdään kolmelle vuodelle. Tytäryhteisön talousarvio toimitetaan kunnanhallitukselle tiedoksi.

Merkittävässä investointi- ja muissa taloudellista riskiä sisältävissä päätöksissä tulee tehdä vaikutus- ja riskiarviointi kuntakonsernin näkökulmasta ja suhteuttaa päätökseen sisältyvät riskit hyväksyttävään riskitasoon.

7.2 Konsernitilinpäätökseen liittyvä ohjeistus

Kunnan konsernitilinpäätöksen tavoitteena on selvittää ne varat, velat ja vastuut, joihin kunnalla on omistajuuteen tai sopimukseen perustuvaa määräysvaltaa, velvoitteita tai vastuuta sekä antaa oikeat ja riittävät tiedot kuntakonsernin taloudellisesta asemasta. Konserniin kuuluvissa yhteisöissä noudatetaan kuntalain ja kirjanpitolain mukaisia kirjanpito- ja tilinpäätösperiaatteita sekä määräyksiä, kuntalain konserniyhteisöjä koskevia säännöksiä ja hyvää kirjanpitolapaa.

Kunnanhallitus antaa yksittäiset ohjeet konsernitilinpäätöstä varten annettavien tietojen sisällöstä, muodosta ja aikatauluista tytäryhteisöille ja osakkuusyrityksille vuosittain ennen tilikauden päättymistä. Tietoja pyydetään lisäksi kuntayhtymiltä. Kunnan hallintojohtaja antaa näitä ohjeita täydentäviä tarpeellisia ohjeita. Kunnan tytäryhtiön ja osakkuusyhtiön on laadittava tilinpäätös kahden kuukauden kuluessa tilikauden päättymisestä eli tilivuotta seuraavan helmikuun loppuun mennessä.

7.3 Toiminnan ja talouden raportointi

Kunnan tytäryhteisön hallituksen tai sitä vastaavan toimielimen on annettava kunnanhallitukselle kuntakonsernin taloudellisen aseman arvioimiseen ja sen toiminnan tuloksen laskemiseen tarvittavat tiedot (Kuntalaki 116§).

Osavuosikatsaukset annetaan kunnanhallitukselle ja valtuustolle. Ne laaditaan kunnanhallituksen antamien ohjeiden ja määräämien aikataulujen mukaisesti vähintään kolme kertaa vuodessa.

Tytäryhteisöjen on toimitettava osavuosikatsausjaksolta ja tilinpäätöksen yhteydessä seuraavat raportit:

- talousarvion toteutuminen tuloslaskelman muodossa
- osavuosikatsauksen yhteydessä arvio talousarvion toteutumisesta vuositasolla
- selvitys rahoitusasemasta/ sijoitustoiminnasta
- selvitys vuosituloitteiden toteutumisesta ja toteutusvaiheesta
- lähiajan merkittävimmät toiminnalliset ja taloudelliset tapahtumat, sekä niihin liittyvät riskit.

Vuosiraportointi tapahtuu tilinpäätöksen yhteydessä. Tilinpäätös ja toimintakertomus on laadittava kirjanpitolain ja osakeyhtiölain säännösten mukaisesti. Merkittävät poikkeamat hyväksytystä suunnitelmasta, talousarviosta ja rahoitusasemasta on raportoitava aina välittömästi konsernijohtolle. Tytäryhtiön on annettava konsernijohtoon pyynnöstä muitakin selvityksiä toiminnastaan ja taloudestaan.

8. Keskitetyt konsernitoiminnot

8.1 Keskitetyn toiminnan järjestäminen ja ohjeistus

Keskitettyjä konsernitoimintoja ovat mm. maksuliikenne ja konsernituen käyttö, riskien hallinta, vakuutusten kilpailutus, tilintarkastuksen ja sisäisen valvonnan järjestäminen, vieraan pääoman hallinta sekä tukipalvelut.

Päätös keskitettyjen toimintojen käyttämisestä tehdään erikseen kussakin tytäryhteisössä konsernijohtoon ohjeistuksen mukaisesti. Pääsääntö on, että konserniin kuuluvien yhteisöjen tulee hankkia tukipalvelut (esimerkiksi hallinto-, taloushallinto-, tietohallinto-, materiaali-, ateria-, tilapalveluja) konsernin muilta yhteisöiltä. Tästä suosituksesta voi poiketa perustellusta syystä.

8.2 Hankintoja ja omaisuuden luovutuksia koskevat ohjeet

8.2.1 Konsernin sisäiset hankinnat

Hankintalainsäädännön mukainen hankintojen kilpailuttamisvelvollisuus koskee kunnan tytäryhteisöjä. Konsernin sisäisiä hankintoja suunniteltaessa hankintasäännösten määräykset on otettava huomioon. Tarkemmat ohjeet sisältyvät kunnan hankintaohjeisiin, jotka koskevat koko konsernia. Kynnysarvon ylittävissä hankinnoissa tulee olla yhteydessä kunnan hankintavastaavaan.

8.2.2 Hankintayhteistyö

Tytäryhteisöjen on selvitettävä hankintayhteistyön edellytykset kunnan hankintatoimelta ennen hankintojen toteuttamista. Päätös hankintayhteistyöhön osallistumisesta tehdään erikseen kussakin tytäryhteisössä kuntaamon ohjeistuksen mukaisesti, ellei ole perusteltua syytä poiketa siitä.

Hankintalainsäädäntö koskee vain hankintoja. Merkittävien käyttöomaisuushyödykkeiden ja -arvopapereiden luovutuksista on neuvoteltava kunnanjohtajan kanssa.

8.3 Rahoitusta, sijoituksia ja takausten antamista koskevat ohjeet

8.3.1 Maksuliikenne ja rahoitus

Konsernitasolla pyritään yhteisöjen yhteistyöllä parhaaseen mahdolliseen tulokseen ja taloudelliseen hyötyyn. Tytäryhteisöllä on velvollisuus hyvissä ajoin aloittaa neuvottelu kunnanjohtajan tai kunnan hallintojohtajan kanssa rahoitus-, kassavirta-, otto- ja antolainauksia varten. Sopimusajat, tielihdot tms. saatetaan kuntaamon kanssa yhdenmukaisiksi ja kilpailukykyisiksi kaikissa tytäryhteisöissä. Tytäryhteisöt järjestävät rahoituksensa yhteistyössä kunnan kanssa.

8.3.2 Sijoitustoiminta

Kunnan kannalta merkittävien tytäryhteisöjen on järjestettävä sijoitustoimintansa yhteistyössä kunnan kanssa.

Kassavarojen sijoittaminen

- kunnanhallitus päättää kunnan perimistä koroista ja mahdollisista luottolimiiteistä

Tytäryhteisöjen on neuvoteltava kunnan hallintojohtajan kanssa kassavarojen sijoitustoiminnasta, koska sijoitukset ovat kertaluonteisia ja sisältävät erityispiirteitä, johon konserniohjeessa ei voida varautua. Sijoitusten onnistumisesta vastaa ensisijaisesti tytäryhteisön päätösvaltainen toimielin.

8.3.3 Takauksen ja vakuuden antaminen

Takauksista päättäminen kuuluu kunnanvaltuuston toimivaltaan.

Kuntalain 129 §:n mukaan kunnan myöntämä laina, takaus tai muu vakuus ei saa vaarantaa kunnan kykyä vastata sille laissa säädetyistä tehtävistä. Kunta ei saa myöntää lainaa, takausta tai muuta vakuutta, jos siihen sisältyy merkittävä taloudellinen riski. Kunnan edut tulee turvata riittävän kattavilla

vastavakuuksilla. Kunta voi myöntää takauksen tai muun vakuuden kilpailutilanteessa markkinoilla toimivan yhteisön velasta tai muusta sitoumuksesta ainoastaan, jos yhteisö kuuluu kuntakonserniin tai se on kuntien tai kuntien ja valtion yhteisessä määräysvallassa. Lisäksi takauksia ja lainoja myönnettäessä tulee ottaa huomioon valtioneuvoston määräykset ja edellä mainittu kilpailulain 4 a luvussa määritelty kilpailuneutraliteettia koskeva sääntely.

Tytäryhteisö ei ilman kunnanhallituksen lupaa voi myöntää takauksia tai käyttää omaisuuttaan vakuutena.

9. Konsernipalvelut

Konsernipalveluilla tarkoitetaan palveluja, joita konserniyhteisö tuottaa keskitetysti muille konserniin kuuluville yhteisöille. Tällaisia palveluja voivat olla muun muassa toimitila- ja kiinteistöpalvelut, taloushallinnon palvelut, tietohallinnon palvelut ja muut hallinnon palvelut kuten lakipalvelut ja arkistointi sekä monistus- ja painatuspalvelut. Tytäryhteisön on selvitettävä konsernijohtoon kanssa etukäteen konsernipalvelujen käyttö.

Konsernipalveluissa on otettava huomioon hankintalainsäädännön asettamat reunaehdot ja rajoitukset. Konsernipalvelujen hankinnassa tulee huomioida kunnan hankintaohjeet.

10. Kuntakonsernin valvonta ja riskienhallinta

Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestäminen kuuluu tytäryhteisöjen hallitusten ja toimitusjohtajien vastuulle. Tytäryhteisön hallituksen on huolehdittava siitä, että yhteisössä on määritelty sisäisen valvonnan toimintaperiaatteet ja menettelyt osaksi johtamista ja päätöksentekoa ja että yhteisössä seurataan valvonnan toimivuutta. Tytäryhteisön toimitusjohtajan on huolehdittava riittävän ja toimivan sisäisen valvonnan toteuttamisesta ja ylläpitämisestä sekä toimivuuden varmistamisesta.

Tytäryhteisöjen hallitusten on huolehdittava siitä, että riskienhallinnan periaatteet on määritelty ja että yhteisön toimintaan liittyvät riskit tunnistetaan, arvioidaan ja niitä seurataan. Kokonaisvastuu tytäryhteisön riskienhallinnasta kuuluu yhteisön hallitukselle. Konsernijohto ja tilintarkastajat arvioivat prosesseja, joilla organisaatiossa varmistetaan, että merkittävät riskit on ymmärretty ja että niitä hallitaan asianmukaisesti.

Tytäryhteisöt raportoivat konsernijohtolle sisäisen valvonnan toimivuudesta ja merkittävistä riskeistä sekä riskienhallinnan toimivuudesta ja riittävydestä. Käytännössä raportointi toteutetaan vuosittain kunnan toimintakertomuksen yhteyteen laadittavassa raportissa.

Tämän lisäksi tytäryhteisön hallituksen on raportoitava viipymättä konsernijohtolle, jos yhtiön toimintaan liittyvän merkittävän riskin realisoiduminen on todennäköistä.

10.1 Tytäryhteisöjen sisäinen valvonta

Tytäryhteisöjen sisäinen valvonta järjestetään kunnan sisäisen valvonnan ohjeiden mukaisesti. Tytäryhteisöjen hallitusten ja toimitusjohtajan vastuulla on sisäisen valvonnan rakenteiden luominen omassa organisaatiossaan. Tytäryhteisöjen hallitusten tulee hyväksyä yhtiölle sisäisen valvonnan ohjeet ja pitää ne ajan tasalla. Yhteisön hallituksen on valvottava sisäisen valvonnan toteutumista ja ohjeiden noudattamista. Tytäryhteisön hallituksen tulee tarvittaessa hyväksyä myös yhteisön erillinen hallinnoinnin ohje (corporate governance –yhtiöiden hallinnoinnin kehittäminen). Tytäryhteisön on toimitettava sisäisen valvonnan ohjeet emoyhteisölle.

10.2 Emoyhteisön konsernivalvonta

Sisäisen valvonnan toimivuudesta koko kunnassa vastaa kunnanhallitus ja sen valvontavastuu on kunnanjohtajalla ja toteuttamisvastuu tilivelvollisilla. Vastuualueiden johtajat vastaavat omalla toimialallaan valvonnan toteuttamisen organisoinnista siitä, että sisäisen valvonnan menetelmät ovat käytössä ja sisältyvät päivittäisiin toimintarutiineihin. Tulosalueiden päälliköt vastaavat omalla tulosalueellaan sisäisen valvonnan toteutumisesta. Konserniohjeen noudattamista valvoo konsernijohto.

10.3 Tytäryhteisön toiminnan seurannassa käytettävät mittarit ja tunnusluvut

Tunnusluvut ja mittarit, joilla tytäryhteisöjen toiminnan kannattavuutta, vaikuttavuutta ja talouden tilaa kuntakonsernissa arvioidaan, ovat samat, jotka tarvitaan konsernitilinpäätöksessä. Tunnusluvuista ohjeistetaan vuosittain ohjeissa, jotka annetaan tilinpäätöksen laatimiseksi.

10.4 Tytäryhteisöjen tilintarkastus

Valtuusto valitsee hallinnon ja talouden tarkastamista varten tilintarkastusyhteisön, jonka tulee olla julkishallinnon ja -talouden tilintarkastuslautakunnan hyväksymä yhteisö (JHTT-yhteisö). Yhteisön on määrättävä vastuunalaiseksi tilintarkastajaksi julkishallinnon ja -talouden hyväksytty tilintarkastaja (JHTT-tilintarkastaja). Tilintarkastajat toimivat tehtävissään virkavastuulla.

Kunnan tytäryhteisön tilintarkastajaksi on valittava kunnan tilintarkastusyhteisö, jollei tästä poikkeamiseen ole perusteltua tarkastuksen järjestämiseen liittyvää syytä.

Tilintarkastusyhteisö voidaan valita kerrallaan enintään kuuden tilikauden hallinnon ja talouden tarkastamista varten.

10.5 Riskienhallinta

Konserniyhtiöiden riskienhallinnan tulee noudattaa yhtenäistä riskienhallintapolitiikkaa Utajärven kunnan riskienhallinnan kanssa.

Tämän mukaan tytäryhteisöjen tulee hankkia etukäteen kunnanhallituksen suostumus:

- toimialan laajentamiseen
- suuriin investointeihin/omaisuuden luovuttamiseen
- omaisuuden kiinnittämiseen tai muun vakuuden antamiseen.

11. Tytäryhteisöjen neuvotteluelvoitteet

Kuntakonserniin kuuluvan yhteisön on ennen omaa päätöksentekoaan selvitettävä kunnanhallituksen kirjallinen kannanotto asiaan silloin, kun päätettävä asia merkittävästi vaikuttaa yhteisön tai kunnan toimintaan tai taloudelliseen vastuuseen. Tytäryhteisön johdon tulee toimia huolellisesti ja yhteisön edun mukaisesti. Kunnan kannan hankkimisessa ei ole kyse yhteisön sisäisen päätöksenteon tai toimitusjohtajan tai hallituksen vastuun siirtämisestä kunnanhallitukselle tai konsernijohdolle. Lopullinen päätösvalta ja vastuu ovat kunnan kannan hankkimista edellyttävästä asiasta aina yhteisön omalla päätöksentekovelvollisuudella, vaikka kunnan kanta päätettävään asiaan on hankittu. Mikäli yhteisön toimitusjohtaja tai hallitus tekee asiassa päätöksen vastoin kunnan kantaa, kunnalla on mahdollisuus erikseen harkita siihen liittyvät mahdolliset jatkotoimenpiteet.

Yhteisön hallituksen on hankittava kunnanhallituksen kannanotto seuraaviin toimenpiteisiin:

- tytäryhteisön perustaminen
- yhteisön toiminta-ajatuksen, toiminnan tai juridisen rakenteen muuttaminen asioihin, jotka olennaisilta osin poikkeavat kuntastrategiassa ja talousarviossa tytäryhteisöille asetetuista tavoitteista
- yhteisön toiminnan muuttaminen siten, että yhteisö voi menettää hankintalainsäädäntöön tai oikeuskäytäntöön perustuvan sidosyksikköasemansa suhteessa kuntaan
- yhtiöjärjestyksen ja sääntöjen muuttaminen
- toimitusjohtajan valinta ja palkkausjärjestelmä
- pääomarakenteen muuttaminen
- toimintaan nähden merkittävät investoinnit
- varsinaiseen toimintaan kuulumattomat tai siihen vain epäsuorasti liittyvät investoinnit ja niiden rahoitus
- kiinteistö- ja yrityskaupat
- osakkeiden merkintä, mikäli osakkeiden ostamista ja omistamista ei erityisesti annettu yhtiön tehtäväksi
- toimintaan nähden tärkeän omaisuuden tai oikeuksien (ml. immateriaalioikeudet) hankkiminen, myyminen, vuokraaminen, luovuttaminen tai panttaaminen
- merkittävä lainanotto ja -anto sekä vakuuksien, takausten taikka muiden yhtiötä sitovien merkittävien rahavelvoitteiden antaminen tai niiden ehtojen muuttaminen
- johdannaisinstrumenttien käyttö muuhun kuin yhteisön tavanomaiseen toimintaan kuuluvat tai epätavallisin ehdoin tehtävät sopimukset yhtiön ja sen osakkeenomistajan taikka hallituksen jäsenen välillä, kyseisten sopimusten muuttaminen sekä sopimuksiin perustuvista oikeuksista luopuminen
- periaatteelliset tai taloudellisesti merkittävät sopimukset ja toiminnan laajakantoiset muutokset, merkittävät henkilöpoliittiset ratkaisut
- yhteisössä noudatettavan työehtosopimuksen valinta tai vaihtaminen
- eläkeyhtiön valinta ja vaihtaminen
- yhtiökokoukselle tehtävä voitonjakoehdotus, mikäli se poikkeaa yhtiön noudattamasta tavanomaisesta voitonjakokäytännöstä
- yhteisön omaisuuden luovuttaminen konkurssiin tai selvitystilaan taikka saneerausmenettelyyn hakeutuminen

Tytäryhteisön hallituksen puheenjohtajan velvollisuutena on valvoa, että ennakkokäsitys on haettu ja että se kirjataan pöytäkirjaan siinä kokouksessa, kun ennakkokäsityksen alaisesta asiasta tehdään päätös hallituksen kokouksessa.

Mikäli ennakkokäsitysmenettelyn piiriin kuuluvasta asiasta päättäminen kuuluu yhtiökokoukselle, konsernijohdon määrittämä taho huolehtii siitä, että tarvittaessa pöytäkirjanotteeseen, jolla henkilö valtuutetaan edustamaan kuntaa yhtiökokouksessa, sisällytetään kunnan kannanotto ennakkokäsitysmenettelyn alaiseen asiaan.

12. Kunnan luottamushenkilöiden tiedonsaantioikeuden turvaaminen

Luottamushenkilöllä on oikeus saada kunnan viranomaisilta tietoja, joita hän toimessaan pitää tarpeellisina ja jotka viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain (621/1999) 6 ja 7 §:n mukaan eivät ole vielä julkisia, jollei salassapitoa koskevista säännöksistä muuta johdu.

Tietopyyntö esitetään kirjallisesti kunnanjohtajalle ja hallintojohtajalle. Luottamushenkilö ei saa luovuttaa tietojen-saantioikeuden nojalla saamiaan tietoja eteenpäin, koska kaikki tiedot on tarkoitettu vain hänelle henkilökohtaisesti luottamustehtävän hoitamista varten. Asiakirjoihin tulee merkitä, mikäli ne ovat salassa pidettäviä.

13. Konsernia koskevista asioista tiedottaminen

Lähtökohtana kuntakonsernin yhtiöissä on aktiivinen ja tehokas viestintä. Kunnan on sopivin tavoin tiedotettava asukkailleen yhteisön tai säätiön toiminnasta silloin, kun se hoitaa kunnallista tehtävää. Yhteisön tai säätiön on annettava tiedotusta varten konsernihallinnon ohjeiden mukaiset tiedot. Ennen tietojen antamista yhteisön tai säätiön on arvioitava, voidaanko tiedot antaa aiheuttamatta yhteisölle haittaa.

Yhteisöjä koskevasta tiedotuksesta vastaa yhteisön puolesta hallitus ja toimitusjohtaja tai vastaava sekä kunnan puolella kunnanhallitus ja kunnanjohtaja. Yhteisön tiedottamisen on tuettava konsernin asettamia tavoitteita ja toimintapolitiikkaa. Tiedottamisessa ja tietojen antamisessa yhteisöjä koskevissa asioissa tulee huomioida kunnan yleiset tiedotusperiaatteet sekä julkisuus- ja salassapitosäännökset.

14. Henkilöstöpolitiikka

Konsernin tytäryhteisöjen on noudatettava toiminnassaan soveltuvin osin kunnan henkilöstöpolitiikan ja henkilöstöstrategian periaatteita. Henkilöstön hankinnassa yhteisöjen on otettava huomioon konsernin sisäiset henkilöstön siirtotarpeet. Tytäryhteisöt järjestävät eläkevakuutuksensa Kuntien eläkevakuutuksessa silloin, kun se on kunnan edun mukaista eikä tytäryhteisön etu muuta edellytä.

15. Hyvä hallinto ja johtamistapa

Konserniyhteisöjen tulee yhtiössä noudattaa hyvän hallinnon ja johtamistavan periaatteita siten, että varmistuu, että tytäryhteisöissä toteutuvat terveet liikeperiaatteet, riittävä avoimuus, taloustietojen oikeellisuus, asianmukainen sisäinen valvonta ja riskienhallinta ja että kuntien omistuksia hoidetaan tarkoituksenmukaisesti, luotettavasti ja tehokkaasti kuntakonsernin kokonaisuutena turvaten.

15.1 Hallituksen tehtävät ja kokoonpano

Hallituksen ja toimitusjohtajan oikeudet ja velvollisuudet määräytyvät lähtökohtaisesti osakeyhtiölain ja yhtiöjärjestyksen mukaan, niitä täsmennetään hallituksen työjärjestyksellä. Kuntakonsernissa yhtiön hallituksen on erityisesti huolehdittava, että yhtiöllä on toiminnan laatuun ja laajuuteen suhteutettu strategia ja sen toteutuminen raportoidaan hallitukselle vähintään osavuosisikatsauksen yhteydessä. Raporttien käsittely on kirjattava hallituksen pöytäkirjaan niin, että hallituksen toiminnan huolellisuusvelvoite suhteessa omistajiin tulee täytettyä.

Yhtiökokousedustajat kuulevat kunnanhallituksen jäseniä nimittäessään hallitustensa jäseniä. Tytäryhteisöjen hallituksella tulee kollektiivina olla toimialan tuntemuksen lisäksi riittävä liiketoiminnan ja talouden osaaminen sekä kyky ohjata toimitusjohtajaa yhteisölle asetettujen tavoitteiden saavuttamiseksi. Hallitusjäsenehdokkaiksi tulee nimetä ja valita tasa-arvolainmukaisesti tasapuolisesti naisia ja miehiä. Tytäryhteisöjen hallitukseen nimetään kuntakonsernin ulkopuolisia henkilöitä, mikäli se on kuntakonsernin kokonaisedun näkökulmasta perusteltua.

Pääsääntöisesti tytäryhteisöjen päätöksentekoelementtiin valitaan konsernijohtoon ja konsernihallinnon konserniohjausyksikön ulkopuolisia henkilöitä.

16. Konserniohjeen voimaantulo

Konserniohje tulee voimaan 28.02.2017 alkaen ja tällä päätöksellä kumotaan aiemmat Utajärven kunnan konserniohjeet.

Konserniohjeet ovat hyväksyttävä viivytyksettä jokaisen Utajärven kunnan tytäryhteisön yhtiökokouksessa ja hallituksessa, jonka jälkeen ne sitovat yhteisöä.

Tämä konserniohje on hyväksytty kunnanvaltuuston kokouksessa 28.02.2017.

Kunnan tytäryhtiöt ovat hyväksyneet konserniohjeen.

Yhtiö	Toimielin	Hyväksymispäivämäärä
Utajärven Yrityspuisto Oy		
Kiinteistö Oy Järvenneito		
Kiinteistö Oy Mäyrä		
Kiinteistö Oy Rokuanrivi		